

Kunnskap bygger kompetanse

Norsk Lektorlags program for utdanning og kunnskap

FØRSTEUTKAST – til høring i organisasjonen



Istock.com



Norsk
Lektorlag

Forord til høringen

Sentralstyret i Norsk Lektorlag gav høsten 2018 et utvidet fagpolitisk utvalg oppdraget å utarbeide forslag til nytt program for Norsk Lektorlags utdanningspolitikk.

Det nye programmet skal gi fornyelse og samtidig ivareta Norsk Lektorlags fagpolitiske identitet som organisasjon. Det er et mål at det nye programmet synliggjør Norsk Lektorlags standpunkter på sentrale områder i utdanningspolitikken. Programkomitéen har i politikktutviklingen også søkt å ivareta den bredden Norsk Lektorlag nå representerer i Lærer-Norge.

Sentralstyret har lagt opp til en bred demokratisk prosess der organisasjonen involveres både gjennom direkte dialog med medlemmene og behandling i fylkeslagene.

Helle Christin Nyhuus
programkomitéens leder

Slik foreslår du endringer:

- Alle medlemmer, lokallag, studentlag og fylkeslag i Norsk Lektorlag kan foreslå endringer til dette utkastet.
- Alle forslag **MÅ** ha referanse til linjenummer i venstre marg. Forslag må utformes som konkrete omformuleringer, strykninger eller tillegg (nye forslag). Kommentarer uten konkrete endringsforslag vil bli prioritert til sist.
- Send inn forslag på den unike lenken du har fått på e-post. Kontakt sekretariatet om du ikke har fått din invitasjon.
- Du må ha sendt inn forslaget ditt før møtet der fylket ditt behandler programmet. (Du får beskjed fra fylkeslaget ditt om fristen for innsending.)
- I tillegg til alle forslag som får flertall på fylkesmøtet, vil også alle andre forslag som er opprettholdt av deg eller noen andre som er til stede på møtet i fylkeslaget ditt, bli sendt til programkomitéen.
- Lokallagene på arbeidsplassene og studentlagene får egen invitasjon til å behandle programmet, i tillegg til behandlingen i fylkene.

Innhold

<i>Kunnskapsskolen bærer kompetansesamfunnet</i>	4
<i>Fagene bærer skolen</i>	5
<i>Den profesjonelle læreren</i>	5
<i>Tid til å undervise elevene</i>	6
<i>En demokratisk og åpen skole</i>	7
<i>Kompetente lærere til alle</i>	8
<i>Høyere utdanning</i>	10
<i>Profesjonell skoleledelse</i>	11
<i>Engasjerte skoleeiere</i>	11
<i>God skolekvalitet i hele landet</i>	12
<i>Sikring av elevenes kompetanse</i>	13
<i>Tilpasset opplæring for alle</i>	14
<i>Læremidler på fagenes premisser</i>	15

1 Kunnskapsskolen bærer kompetansesamfunnet

2 Skolens viktigste oppgave er å formidle kunnskap og la elevene utvikle
3 ulike ferdigheter. Norsk Lektorlag mener skolens fag skal bygge på
4 akademiske, profesjonsfaglige og håndverksmessige tradisjoner.

5 Norsk skole skal gi alle elever like muligheter til å realisere potensialet sitt
6 og til å kunne delta aktivt i et kompetansesamfunn. Utdanning er et av
7 våre viktigste velferdsgoder, derfor har elevene også et selvstendig ansvar
8 for å utvikle kunnskap og ferdigheter som tiltar gjennom skoleløpet.

9 Kunnskap er kjerneelementet i all kompetanse. I et kunnskapsintensivt og
10 spesialisert arbeidsliv øker behovet for solide praktiske og teoretiske
11 fagkunnskaper som kan anvendes på flere ulike måter. Dette gjør det
12 viktigere enn før å bygge skolefagene på oppdatert kunnskap. I et samfunn
13 med rask endringstakt trenger arbeidslivet mer kompetanse, kreativitet og
14 omstillingsevne. Solide fagkunnskaper er en forutsetning for alt dette.

15 Fordi skolen både skal danne og utdanne elevene, er kunnskap verdifull i
16 seg selv. Dannelsesoppdraget – å utvikle elevene som individer og
17 samfunnsborgere – må integreres i skolens arbeid med elevenes faglige
18 utvikling.

19 Hovedmålet for Norsk Lektorlags program er at alle elever møter en skole
20 der de kan tilegne seg kunnskap og utvikle ferdigheter for videre
21 utdanning, yrkeskarriere og livsmestring. Nøkkelen til en god skole er
22 kompetente lektorer og lærere som har gode arbeids- og rammevilkår.

”
*Gode lærere med oppdatert fagkunnskap gir
relevant og praktisk opplæring, kvalifiserte lærere
er gode rollemodeller og motiverer elevene til å
fullføre utdanningen.*

Stortingsmelding 21 2016-2017

23 Fagene bærer skolen

24 Solid faglig opplæring må stå sentralt helt fra skolestart. Tydelig faglig og metodisk progresjon
25 sikrer elevene bedre læring.

26 Norsk Lektorlag mener:

- 27 • De ulike skoletrinn og skoleslag, fra barnetrinnet via ungdomsskolen til fullført
28 videregående skole, må få rom til å utvikle sin egenart gjennom tilpassede mål og
29 arbeidsmåter.
- 30 • For å sikre at alle elever får mulighet til å lære det de trenger, bør mer fleksibel og
31 differensiert progresjon tas i bruk gjennom hele grunnskolen.
- 32 • Skolefagenes læreplaner og vurderingsordninger må tydelig definere forventet progresjon
33 og faglig nivå gjennom klare kompetansemål i hele grunnopplæringen.
- 34 • Det bør innføres krav om ståkarakterer i basisfag fra grunnskolen for opptak i
35 videregående skole. Elever som ikke er faglig eller personlig modne, bør tilbys et ekstra
36 forberedelsesår.
37 **DISSENS: Ett medlem vil stryke punktet.**
- 38 • Studieforberevende program, og særlig studiespesialisering, må bedre ivareta UH-
39 sektorens behov for godt studieforberevedte søkere.
- 40 • Lektor2-ordningen, der fagpersoner fra arbeidslivet involveres i å utarbeide
41 læreplanrettede undervisningsopplegg, bør utvides til flere fag enn realfag.
- 42 • Både yrkesfaglige og studieforberevende program i videregående skole må i større grad få
43 utvikle sin egenart både innenfor teoretiske og praktiske fag og på den måten bidra til et
44 variert skoletilbud.
- 45 • Flere elever bør få muligheten til å velge yrkesfaglig vei til høyere utdanning (Y-veien).
- 46 • For å sikre en god yrkesfaglig opplæring skal lærerne ha både fagutdanning, pedagogisk
47 utdanning og arbeidserfaring innenfor fagretningen de underviser i
- 48 • Elever som har praksis ute i bedrifter, skal følges opp av en faglig kompetent lærer i tett
49 samarbeid med bedriftene.

50 Den profesjonelle læreren

51 Den viktigste forutsetningen for en god skole er faglig og pedagogisk dyktige lektorer og lærere,
52 som er engasjerte og profesjonelle i sin yrkesutøvelse. Faglig utvikling og fornyelse i skolen og hos
53 den enkelte læreren krever solid fagutdanning. Læreren skal forvalte våre kunnskapstradisjoner og
54 pedagogiske innsikt og være kulturformidler og rollemodell.

55 Læreren har en avgjørende rolle i elevenes læringsprosess ved å tilrettelegge, tolke og forklare
56 lærestoffet og sette det inn i en større sammenheng. Læreren skal stimulere elevene til å yte sitt
57 beste ved at de lærer seg gode arbeidsmetoder og reflekterer over egne læringsprosesser.

58 Læreren skal ha tilstrekkelig profesjonelt handlingsrom. Det er hverken ønskelig eller mulig å styre
59 didaktikken, de pedagogiske prosessene eller det relasjonelle arbeidet i undervisningen.

60

61 Norsk Lektorlag mener en god skole forutsetter at det er lærerens oppgave og ansvar

- 62 • å fortolke og konkretisere læreplaner og velge den mest hensiktsmessige
63 undervisningsmetoden
- 64 • å velge undervisningsmetoder basert på relevant kunnskap og profesjonelt skjønn og til
65 beste for den aktuelle elevgruppen
- 66 • å styre bruken av IKT og andre pedagogiske verktøy på fagenes premisser

67 Godt faglig samarbeid gir gode skolefag

68 Norsk skole trenger et profesjonsfaglig handlingsrom der lærerne får ta mer selvstendig, faglig
69 begrunnet ansvar for å utøve sitt profesjonelle skjønn.

70 Norsk Lektorlag mener:

- 71 • Fellestid i skolen skal som hovedregel gå til faglig utviklingsarbeid og profesjonsfaglig
72 samarbeid på fagenes og faglærernes premisser.
- 73 • Kollegialt faglig samarbeid mellom faglærere bør ikke begrenses til den enkelte skole.
74 Digitalt faglig samarbeid på tvers av skoler kan styrke nasjonal skolekvalitet. Ved pålagt
75 kollegialt faglig samarbeid må skoleeier stille nødvendige ressurser til disposisjon.

76 Tid til å undervise elevene

77 Undervisning er lærerens kjerneoppgave. Økt tilfang av læringsressurser og digitalt tilgjengelig
78 informasjon av varierende kvalitet, i kombinasjon med mer heterogent sammensatte elevgrupper,
79 gjør det tidkrevende å lage gode undervisningsopplegg.

80 Norsk Lektorlag mener:

- 81 • Opplæringsloven må definere undervisningsbegrepet tydeligere, slik at skoleeier ikke kan
82 definere aktiviteter utenfor faglærers pedagogiske opplegg som undervisning.
- 83 • *Undervisning er opplæring av og arbeid sammen med elever*
84 ✓ *som er en del av lærerens pedagogiske opplegg*
85 ✓ *som tar utgangspunkt i fagets læreplan*
86 ✓ *som medfører for- og/eller etterarbeid*
87 ✓ *som danner grunnlag for vurdering i faget*
88 *Undervisningsarbeid kan omfatte enkeltelever eller grupper og kan også foregå ved*
89 *elektronisk kommunikasjon*
- 90 • Skoleledelsen skal i et tillitsbasert samarbeid sørge for at hver enkelt lærer får nok tid til
91 undervisning, for- og etterarbeid og faglig oppfølging av den enkelte elev.
- 92 • Skoleledelsen bør ikke pålegge deling av skolefag eller ta timer fra skolefag til aktiviteter
93 og prosjekter som faglæreren ikke styrer. Dersom dette skjer, må faglæreren fritas
94 tilsvarende ansvar for deler av fagets kompetansemål.
- 95 • Kontaktlæreren må selv styre hoveddelen av tidsressursen som skal brukes til oppfølging
96 av elevene.
- 97 • Skoleeieren må planlegge og dokumentere at elevene får årstimetallet de har krav på i det
98 enkelte faget, gjennom undervisning utført av kvalifisert undervisningspersonale.
- 99 • Skoleeieren må straffes for å kutte i elevenes forskriftsfestede minstetimetall. Slike
100 lovbrudd må gi bøter og på sikt føre til at lokalt skoleeierskap inndras.

101 Fjern tidstyver og unødvendig byråkrati

102 Summen av Utdanningsdirektoratets skriftlige føringer, ulike nasjonale tilsyn og unødvendig
103 byråkrati fra skoleeiere skaper en stor samlet dokumentasjons- og rapporteringsmengde. Dette
104 har fått utvikle seg på tross av at lover og forskrifter har få konkrete krav til rapportering og
105 dokumentasjon. Dokumentasjonsarbeid og byråkratiserende prosedyrer for lektorer og lærere må
106 reduseres slik at tiden kan brukes til for- og etterarbeid til undervisning.

107 Norsk Lektorlag mener:

- 108 • Utstyr og IKT-systemer må dimensjoneres og driftes slik at læreren kan arbeide effektivt.
- 109 • Skoleeieren må sørge for systemer som kommuniserer, slik at lærerens tid ikke misbrukes
110 til å repetere innføringer av data som skolen allerede har.

- 111 • Ved alle nye rapporteringskrav eller oppgaver skal det vurderes hvilken tidsbruk dette
112 medfører for læreren, og hvilke andre oppgaver som skal reduseres.
- 113 • Muntlige tilbakemeldinger til elevene skal som hovedregel være tilstrekkelig. Bruk av
114 skriftlig rapportering og tilbakemelding må være opp til den enkelte lærer med mindre
115 dette er begrunnet i lov eller forskrift.
- 116 • Skriftlig rapportering som ikke behøver å utføres av en lærer, skal som hovedregel utføres
117 av administrativt personale.
- 118 • Faglæreren skal normalt ikke utføre oppgaver som tilhører andre profesjoner eller
119 yrkesgrupper, som f.eks. helsesykepleieren, sosiallæreren, minoritetsrådgiveren, kontor-
120 eller kantinedarbeideren.

121 En demokratisk og åpen skole

122 Opplæringen skal fremme vitenskapelig tenkemåte, demokrati og likestilling. Skolens
123 dannelsesoppdrag og elevenes demokratiforståelse formidles av lærerne gjennom skolefagene.
124 Personvern og personlig integritet må ivaretas både for ansatte og elever.

125 Ytringsfrihet

126 Ytringsfriheten for ansatte er vid og omfattende. En ansatt som ikke ytrer seg på vegne av
127 arbeidsgiveren, kan fritt snakke om skolepolitiske forhold og forhold ved den enkelte skole som
128 ikke er underlagt taushetsplikt. Arbeidsgiveren kan ikke generelt kreve intern varsling eller bruk av
129 tjenestevei før ansatte uttaler seg offentlig.

130 Norsk Lektorlag mener:

- 131 • Skoleeieren og skoleledelsen bør oppmuntre alle ansatte til å delta i offentlig debatt.
- 132 • Den enkelte faglæreren har en profesjonell plikt til å bidra med egne faglige vurderinger
133 og til saklig opplysning i offentligheten om hverdagen i skolen. En slik plikt er ikke i strid
134 med arbeidstagerens lojalitetsplikt.
- 135 • Det skal være åpenhet for allmennheten om daglig drift, planer, lærerkompetanse,
136 resultater og eksterne relasjoner ved hver enkelt skole.
- 137 • Utdanning og faglig fordypning hos hver enkelt lærer skal være åpent tilgjengelig på
138 skolens nettsider.

139 Trygt skole- og arbeidsmiljø

140 Et trygt og godt skolemiljø er avgjørende for elevenes læring. Ansatte i skolen har den samme
141 retten til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø som ansatte ved alle andre arbeidsplasser har. Gode
142 elevrettigheter må ikke gjennomføres på en måte som går ut over de ansattes helse, trygghet og
143 rettssikkerhet.

144 Norsk Lektorlag mener:

- 145 • Det viktigste arbeidet mot mobbing foregår i klasserommet. Gode klassemiljøer og
146 målbevisst arbeid med elevenes holdninger står sentralt. Tiltak for å motarbeide mobbing
147 må ta utgangspunkt i dette.
- 148 • Aktivitetsplikten mot mobbing krever kompetanse hos skolens ansatte. Skoleeieren må
149 tilby kunnskap om avdekking, håndtering og tiltak mot mobbing, diskriminering og andre
150 krenkelser – uten at dette går på bekostning av de ansattes oppdatering i
151 undervisningsfagene.
- 152 • Det er totalt uakseptabelt at lærere mobber eller krenker elever. Der det foreligger
153 påstand om dette, må allikevel læreres rettssikkerhet ivaretas gjennom saksinnsyn,
154 mulighet for kontradiksjon og saksgang uten ugrunnet opphold.

- 155 • Arbeidet for trygge og gode læringsmiljøer må omfatte alle elever, også elever med stort
156 læringspotensial.
- 157 • Vold og trusler i skolen er et arbeidsmiljøproblem. Skolen må jevnlig gjennomføre
158 risikovurderinger, både generelt og knyttet til enkeltelever.
- 159 • Skolen må jevnlig oppdatere beredskapsrutiner og handlingsplaner mot vold og trusler,
160 som må være godt kjent blant alle ansatte.
- 161 • Skolen må regelmessig trene på å forebygge og håndtere voldsepisoder. Videregående
162 skoler bør jevnlig gjennomføre beredskapsøvelser med tanke på skarpe situasjoner.
- 163 • Skolens ansatte må bevisstgjøres om rett bruk av systemer for avviksrapportering.
- 164 • Skoleeieren må politianmelde alle alvorlige straffbare handlinger.
- 165 • Alle ulykker og voldshendelser må avviksmeldes for å sikre at yrkesskadeforsikringens
166 meldeplikt overholdes. Dette har betydning for erstatning for eventuelle senskader.

167 Kompetente lærere til alle

168 Lektorer og lærere med høy faglig kompetanse gir bedre elevprestasjoner, faglig trygge lærere
169 bidrar til sosial mobilitet hos elevene. Godt faglig læringsarbeid må stå sentralt på alle trinn og er
170 den beste veien til trivsel i skolen.

171 Kompetansekrav for alle

172 Alle elever trenger lærere som kan fagene sine. Dagens forskriftsfestede minimumskrav til
173 kompetanse i grunnskolen og den videregående skolen må derfor utvides til alle trinn og fag i
174 skolen.

175 Norsk Lektorlag mener:

- 176 • Norge må ha en forpliktende langtidsplan for opptrapping av kompetansekravene i skolen.
- 177 • I hele grunnopplæringen (grunnskole og videregående skole) bør alle lærere ha minst 60
178 studiepoeng fordypning i sine undervisningsfag.
- 179 • Mer vektlegging av faglighet og faglige krav i ungdomsskolen vil bidra til mindre frafall i
180 den videregående skolen.
- 181 • På studieforberedende og studiespesialiserende program i videregående skole bør alle
182 lærere ha utdanning på master- eller hovedfagsnivå. I studiespesialiserende programfag i vg2
183 og vg3 bør kravet være minst 90 studiepoeng fordypning i undervisningsfaget.
- 184 • I videregående skole må kompetansekravene utvides slik at også undervisningspersonale
185 utdannet før 1.1.2014, får nødvendig kompetanseheving og ikke må undervise i fag de ikke
186 har fordypning i.

187 Etter- og videreutdanning

188 Elevene og samfunnet trenger oppdaterte lærere. Lærere har like stort behov for faglig
189 oppdatering som leger, advokater og eiendomsmeglere der staten pålegger jevnlig faglig
190 oppdatering. Internasjonalt ligger Skole-Norge i bunnsjiktet av antall dager til etter- og
191 videreutdanning og andel faglig innhold i etterutdanning. Faglige karriereveier og etterutdanning,
192 betalt av arbeidsgiveren på et relevant og faglig tilfredsstillende nivå, må tilbys alle lærere i skolen.

193 Norsk Lektorlag mener:

- 194 • Lærere må få forskriftsfestet rett til minst 15 studiepoeng relevant videreutdanning hvert
195 femte år. Pensjonsopptjeningen må fortsette også under videreutdanning.
- 196 • Lærere må få forskriftsfestet rett og plikt til årlig etterutdanning som er relevant for deres
197 faglige videreutvikling.
- 198 • Det må gjennomføres et nasjonalt tilsyn med opplæringslovens § 10-8 for å avdekke hvilke
199 skoleeiere som faktisk tilbyr lovpålagt etter- og videreutdanning med faglig innhold.

- 200 • Behovet for og tilbudet av kvalitativt gode EVU-tilbud som er organisert slik at de kan
201 kombineres med lærerjobben, må kartlegges og utvikles.
202 • Tilbudet av nettbaserte studiepoenggivende videreutdanningsmoduler bør utvides.
203 • Den enkelte faglæreren har et selvstendig profesjonelt ansvar for å etterspørre nødvendig
204 etter- og videreutdanning, og for å holde seg oppdatert på sitt eget fagområde innenfor
205 arbeidstidsavtalens rammer.

206 Karriereveier

207 Videregående opplæring trenger ansatte med solid fagutdanning. En god norsk skole er avhengig
208 av at lektorer og lærere får mulighet til å utvikle seg som gode undervisere gjennom hele
209 yrkeskarrieren. Fagkompetansen hos lektorer og lærere gir merverdi i alle deler av
210 grunnopplæringen. Det må finnes faglige karriereveier i skolen, ikke kun administrative.

211 Norsk Lektorlag mener:

- 212 • Arbeidsforholdene og lønssystemet må gjøre det mulig å rekruttere og beholde de beste
213 lærerne og lektorene i klasserommet. Det må utvikles faglige karriereveier som ikke leder
214 ut av klasserommet.
- 215 • Det må utvikles et helhetlig system for karriereveier i skolen etter utredning fra et
216 offentlig utvalg eller ekspertutvalg.
- 217 • Felles nasjonale rammer må sikre høye faglige krav til fordypningen i alle
218 lærerspesialistutdanninger.
- 219 • Førstelektor eller fagspesialist, mentorspesialist og sensorspesialist bør utvikles som
220 karriereveier for lektorer og lærere.
- 221 • Det må innføres flere kombinerte stillinger mellom grunnopplæringen og UH-sektoren for
222 lærere. Strukturelle hindre må bygges ned.
- 223 • Det bør utvikles en lærer-ph.d. for å heve skolekvaliteten, øke læreryrkets status og utvikle
224 kvalitativt god klasseromsforskning.
- 225 • Videregående skole bør utvikles til en attraktiv arbeidsplass for lektorer med doktorgrad.
226 Dette vil gi skolene flere lektorer med spesialkompetanse og vil bidra til mer praksisnær
227 skoleforskning.

”En serie reformer av grunnskolelærerutdanningen, med økende vekt på fordypning i undervisningsfagene, «forskningsbasert undervisning» og akademisk merittering av lærerutdannerne, har brakt den stadig nærmere lektorenes universitetsbaserte utdanning. (Om lærerrollen, s. 44)

228 Lektor- og lærerutdanningen

229 Skolens samfunnsbyggende rolle og lærerens betydning for kvaliteten i skolen gjør det vesentlig å
230 stille høye krav til kvalitet ved lektorprogrammene og lærerutdanningene.

231 Norsk Lektorlag mener:

- 232 • Det bør være høye opptakskrav til all lærerutdanning.
- 233 • Grunnskolelærer- og lektorutdanningene skal være forskningsbaserte utdanninger med
234 hovedvekt på undervisningsfagene og de grunnleggende ferdighetene.
- 235 • All lærerutdanning skal vurderes jevnlig gjennom et nasjonalt kvalitetssikringssystem.

- 236 • Mastergradsprogrammene for lektorer og grunnskolelærerutdanningene må gi reell
- 237 mulighet til god faglig fordypning.
- 238 • Alle lærerutdanninger må få de samme økonomiske insentivene.
- 239 • Lektorutdanningen og GLU-masterstudiet i skolens fag skal ligge tett opp til
- 240 universitetenes vitenskapsfag.
- 241 • Masterkandidater fra grunnskolelærerutdanningen bør få tittelen grunnskolelektor.

242 Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)

243 PPU-studiet er den viktigste veien inn i skolen for akademikere og andre profesjoner med eller
244 uten yrkeserfaring, og skal gi en god forståelse av sammenhengen mellom fag, pedagogikk,
245 didaktikk og praksis. PPU skal gi studentene kompetanse til å kunne velge undervisningsmetoder
246 basert på kritisk, vitenskapelig tekning, å kunne gjennomføre undervisning som bygger på
247 forskning, og å kunne formidle forskningen slik den er relevant for de aktuelle skolefagene.

248 Norsk Lektorlag mener:

- 249 • PPU-studiene bør få større nasjonal oppmerksomhet. Kvaliteten på PPU-programmene
- 250 ved universiteter og høyskoler må inn i et nasjonalt kvalitetssikringssystem.
- 251 • God kontakt mellom lærerutdannerne og lærere i praksisfeltet er en nøkkelfaktor for
- 252 bedre kvalitet i PPU-utdanningen. Lærerutdannerne bør selv jevnlig undervise i skolen på
- 253 de trinn de utdanner kandidater til.
- 254 • Praksisveiledere bør ha minst fem års undervisningserfaring og hovedfags- eller
- 255 masternivå i det aktuelle faget.
- 256 • Studentene må få delta i de faglige fellesskapene på praksisskolen, bl.a. for å kunne få
- 257 erfaring med skole–hjem-samarbeid og samarbeid med andre profesjoner.
- 258 • Et lønnet turnusår der teoridelen leveres av UH-sektoren, bør prøves ut som en av flere
- 259 piloter for å høste erfaringer som kan utvikle dagens PPU-studium. Målet er å gi bedre
- 260 praksisordninger og å utvikle samarbeidet mellom praksisskolene og UH-sektoren.

261 Høyere utdanning

262 Akademiets samfunnsoppdrag krever forutsigbare rammebetingelser. Ansatte er universitets- og
263 høyskolesektorens viktigste ressurs og må sikres gode lønns- og arbeidsvilkår.

264

265 Norsk Lektorlag mener:

- 266 • Utdanningsfaglig kompetanse må lønne seg. Det må innføres ordninger som verdsetter
- 267 gode undervisere, fremmer deres akademiske karriere og hever utdanningens status
- 268 gjennom meritteringsordninger og krav til utdanningsfaglig kompetanse for opprykk.
- 269 • Bruk av praksis i høyere utdanning skal ha et klart definert læringsutbytte.
- 270 • Samarbeidet mellom studiespesialiserende utdanningsprogram og høyere
- 271 utdanningsinstitusjoner må styrkes. Det må etableres og utvikles gode strukturer for dette
- 272 samarbeidet.
- 273 • Kvalitet må stå sentralt både ved styring og tilsyn av UH-sektoren. Dette er særskilt viktig i
- 274 oppfølgingen av strukturreformen.
- 275 • Høyere utdanning som er tilgjengelig for alle, er et nasjonalt fortrinn. Dette har bidratt til
- 276 sosial utjevning og en generelt godt utdannet befolkning.
- 277 • NOKUTs arbeid for å sikre kvalitet i høyere utdanning bør kobles opp mot sikringen av
- 278 kvalitet i skolens studieforbereende programmer.
- 279 • Avvik som svekker kvaliteten på utdanningen, og som blir avdekket gjennom tilsyn både i
- 280 regi av NOKUT og andre organer, bør i større grad kunne følges opp av sanksjoner.

281 Profesjonell skoleledelse

282 Skolens utviklingsarbeid må baseres på faglærernes vurderinger og behov med mål om bedre
283 læring for elevene. Skoleledelsens tiltak som ikke umiddelbart kan knyttes til fag, må effektmåles
284 og evalueres kritisk.

285 Norsk Lektorlag mener:

- 286 • Rektor og annen pedagogisk ledelse skal ha skolefaglig og pedagogisk bakgrunn.
- 287 • Det er en av skoleledelsens viktigste oppgaver å rekruttere, beholde og videreutvikle en
288 stab av høyt kvalifiserte lektorer og lærere.
- 289 • Skoleledelsen må faglig begrunne utlysning eller nyansettelse av lærere uten mastergrad.
- 290 • Det er skoleledelsens ansvar at alle elevers læringsaktiviteter ledes av kvalifiserte lærere.
- 291 • Innholdet i planleggingsdagene skal alltid drøftes med tillitsvalgte, og bør fylles med det
292 lærerne definerer som det faglige innholdet som best styrker elevenes faglige utvikling.
- 293 • Skolen må ha profesjonell fagkompetanse på personalforvaltning, og skolens personalpolitikk må
294 bygge på et godt partssamarbeid og være godt kjent for de ansatte.
- 295 • For å sikre et godt skolemiljø må man prioritere bedre faglige rammer for elevene fremfor en
296 utstrakt bruk av frittstående sosiale tiltak.

297 Engasjerte skoleeiere

298 Skoleeieren har ansvaret for kvaliteten på opplæringen og må sørge for at skolen har nok ressurser
299 og drives i tråd med lover, forskrifter og inngåtte avtaler. KS er som den sentrale arbeidsgiver-
300 organisasjonen i skolen avtalepart i utviklingen av forpliktende minimumsrammer for elevers og
301 læreres rammebetingelser. Skoleeieres manglende oppfølging av inngåtte avtaler svekker både
302 partssystemet og elevers og læreres arbeidsbetingelser.

303 Norsk Lektorlag mener:

- 304 • Både elever og lærere må ha et fysisk forsvarlig skole- og arbeidsmiljø. Skoleeieren må
305 sørge for at undervisningen skjer i egnede lokaler som tilfredsstillende relevante helsekrav.
- 306 • Regelverket for lærertetthet må underlegges en forskningsbasert evaluering der
307 konsekvensene som det nye regelverket har for lærernes kompetansenivå, effektmåles.
- 308 • Ved fastsettelse av gruppestørrelse og gruppesammensetning må faglige og pedagogiske
309 vurderinger for å gi elevene best mulig opplæring veie tyngre enn kortsiktig økonomisk
310 innsparing.
- 311 • Skolen er et velferdsgode for alle. Ved siden av en god offentlig skole er privatskoler og
312 andre opplæringstilbud positivt som korrektiv og supplement til det offentlige tilbudet.
- 313 • God veiledning av nyutdannede krever nok tid og kvalifiserte, erfarne veiledere. Dette må
314 inn i arbeidstidsavtalene til alle berørte lærere.
- 315 • Hvis arbeidsbetingelsene til elever og lærere svekkes fordi inngåtte partsavtaler ikke
316 etterleves, må dette følges opp og sanksjoneres.
- 317 • Skoleeieren har et særlig ansvar for å sikre at elevene er tilstrekkelig forberedt til å gå
318 videre til neste nivå i skolen.

319 Gjennomføring av rettigheter

320 Skal elevene få god opplæring, må dagens lovverk om kompetanse og ansettelse følges.

- 321 • Bruken av ufaglærte vikarer der kvalifisert arbeidskraft er tilgjengelig, er ulovlig og må
322 avskaffes.
- 323 • Deltidsansatte har fortrinnsrett til utvidet stilling. Skoleledelsens plikt til å drøfte dette
324 med tillitsvalgte må respekteres.
- 325 • Retten til fast stilling etter en viss tid som midlertidig ansatt må etterleves.

- 326
- Tilsyn som avdekker avvik, må føre til sanksjoner.

327 Forsvarlig arbeidsmiljø for elever og lærere

328 Både elever og lærere trenger gode arbeidsforhold. Arbeidsgiveren må stille til rådighet den
329 nødvendige fysiske infrastrukturen som trengs for å dekke stillingens kjerneoppgaver, som
330 pauserom, stillerom og samtalerom samt mobiltelefoner og annet teknisk utstyr. Skolen, elevene
331 og de foresatte må respektere at lærere har fritid.

332 Norsk Lektorlag mener:

- 333 • Arbeidsgiveren må sørge for fysiske forhold som gjør det mulig å gjennomføre
334 konsentrasjonskrevende oppgaver som undervisningsforberedelse og rettarbeid på
335 skolen.
- 336 • Elevenes selvstendige læringsarbeid krever også stillesoner for lesing og selvstudier.
- 337 • Arbeidsgiveren skal stille med nødvendig utstyr for at ansatte kan gjøre jobben. Dersom
338 skolen baserer seg på bruk av mobiltelefoner, skal de også stille mobiltelefoner til
339 disposisjon, eller betale for ansattes bruk av egen telefon.
- 340 • Elektronisk kommunikasjon stiller store krav til avgrensning av arbeidsdagen. Skolen må
341 ha kjøreregler som skjermer ansatte mot døgkontinuerlig tilgjengelighet, på fritiden og
342 ved sykdom.
- 343 • Ved sykdom og permisjon har arbeidsgiveren også ansvaret for å ivareta
344 kontaktlærerfunksjoner, undervisningsforberedelser, etterarbeid og fraværshåndtering.
- 345 • Lærere trenger som alle andre arbeidstagere reell skjerming i pauser. Aktiviteter som
346 møter, inspeksjon, elevkommunikasjon o.l. må legges utenom lovregulerte pauser.

347 God skolekvalitet i hele landet

348 Elever har rett til en fullverdig grunnopplæring uansett hvor de bor. Staten skal sikre at skolen
349 styres og driftes etter felles nasjonale mål og standarder. Profesjonene må samtidig sikres et godt
350 handlingsrom uten detaljstyring. God kompetanseutvikling i skolen forutsetter at
351 lærerprofesjonen har eierskap til tiltakene. Norsk Lektorlag er positive til nettundervisning, som
352 åpner en rekke nye muligheter både for undervisning og for etter- og videreutdanning.

353 Norsk Lektorlag mener:

- 354 • Nettundervisning må legges opp på en måte som sikrer et godt læringsmiljø, bl.a. gjennom
355 god dialog mellom lærere og elever, og nødvendig individuell oppfølging av hver elev.
- 356 • Bruk av nettundervisning må respektere lov- og avtaleverk, arbeidstidsavtalens
357 bestemmelser og elevers rett til minstetimetall i fag.
- 358 • Skal desentraliseringen av statlig kompetanseutvikling i skolen lykkes, må kriteriene for
359 kompetanseutviklingsprosjekter favne de ulike profesjonsfaglige behovene hos
360 lærergrupper i grunnskolen og videregående skole.
- 361 • Kompetansen i skolens lærerkollegium bør tas inn som en forklaringsvariabel for
362 skolebidragsindikatorer.
- 363 • Norsk skole skal ha et høyt faglig nivå. Internasjonale, komparative studier av kvalitet i
364 skolen er et nødvendig verktøy for å nå dette målet.
- 365 • Andelen kvantitative forskningsbidrag på skole og i undervisning må økes, i tråd med
366 rådene fra ekspertgruppen om lærerrollen.
- 367 • Nasjonale prøver bør gjennomføres slik at faglig nivå kan kartlegges skolevis og klassevis,
368 og slik at komparative analyser etter kartleggingen av faglig nivå kan gjennomføres på
369 kommune- og fylkesnivå.

- 370 • Resultatet av nasjonale prøver må være tilgjengelig for offentligheten. Skoleledelsen må
371 påse at det ikke øves på de nasjonale prøvene, og at ikke svake elever urettmessige får
372 fritak for nasjonale prøver.
- 373 • Den statlige oppfølgingsordningen for kommuner med for lav skolekvalitet må
374 gjennomføres av et veilederkorps som har solid fagkompetanse.
- 375 • Den vedtatte innovasjonsordningen for skolekvalitet må være forskningsbasert og
376 organiseres i samarbeid med skoleforskere.

377 Sikring av elevenes kompetanse

378 Elevene skal kjenne læreplanens kompetansemål. De må forstå hva de skal lære, hva som er
379 forventet av dem, og hvordan læreren vurderer kompetansen deres. Vurdering skal bidra til
380 læring, og gi tilbakemelding om hva eleven kan underveis og når hun er ferdig med faget.
381 Lærestoff og undervisning må legges opp slik at elevene møter forutsigbarhet og objektivitet i
382 vurderingen.

383 Norsk Lektorlag mener:

- 384 • Norsk skole trenger lærere som får utvikle sin vurderingskompetanse, og som får utvikle
385 god vurderingspraksis i skolens fellestid.
- 386 • Fordi lærernes autonomi over vurderingssystemet har svært stor betydning for en god
387 vurdering, er det vesentlig at lærere får bedre videreutdanning om vurdering.
- 388 • Karakterer veileder elevene om faglig nivå og progresjon og er, sammen med gode
389 tilbakemeldinger, en naturlig del av en god underveisvurdering.
- 390 • Elever som har hatt særskilt norskopplæring, må få dokumentere sine ferdigheter
391 gjennom en standardisert norskprøve. Begrepet «tilstrekkelige norskferdigheter» må i
392 regelverket defineres klarere enn i dag, og det må sikres at opplæringen utføres av
393 undervisningspersonell med relevant fagkompetanse.

394 Forsvarlige rammer for vurdering

395 Det er faglærerens profesjonelle ansvar å vurdere om rammene og grunnlaget for
396 standpunktvurdering er forsvarlig eller ikke. Desto mer avgjørende en vurderingssituasjon er for
397 elevens fremtid, desto viktigere er det å sikre at faglæreren og sensoren er kvalifisert, at de får
398 tilstrekkelig tid og godtgjøring, og at de er oppdatert på hvilke normer alle elever skal vurderes
399 etter.

400 Norsk Lektorlag mener:

- 401 • Læreren må få nok tid til å kunne gjøre faglig forsvarlige underveisvurderinger,
402 standpunktvurderinger og sensorvurderinger.
- 403 • Vurderingssystemene må hindre at skoleeiere eller myndigheter kan utøve press for at
404 faglærere og sensorer skal gi elever ståkarakterer når de ikke har kompetansen de trenger
405 for å utøve et yrke eller ta høyere utdanning.

406 Vurdering av fagkompetanse

407 Lærere med fagutdanning på universitet/høgskole og praktisk-pedagogisk utdanning scorer
408 signifikant bedre på individuell vurderingspraksis enn lærere med kortere utdanning.

409 Norsk Lektorlag mener:

- 410 • Elevene skal vurderes i fagkunnskap og ferdigheter av lærer med kompetanse i
411 undervisningsfaget.
- 412 • Ved vurdering av tverrfaglige temaer og ved tverrfaglig eksamen skal faglæreren kun
413 vurdere kompetansemål i eget fag.
- 414 • Elevene skal ikke vurderes etter sosiale og emosjonelle ferdigheter.

- 415 • Eksamen er en viktig kalibrering av faglærers standpunktvurdering.
- 416 • Avgangsfag bør avsluttes med sentralt gitt eksamen med ekstern sensur.
- 417 • Nye sensorer bør som minimum ha ført minst to kull gjennom faget i sitt skoleslag.
- 418 • Sensorgodtgjørelsen må heves vesentlig og justeres med lønnsveksten.
- 419 • Skal elevene få gode tilbakemeldinger og godt læringsutbytte, må lærerne jevnlig få
- 420 mulighet og tid til å videreutvikle og forbedre sin vurderingskompetanse gjennom
- 421 opplæring og ved lokalt profesjonsfaglig samarbeid.

422 Lik og rettferdig vurdering

423 Norsk skole har store variasjoner i vurderingspraksis og trenger mer kompetanseheving på fagnivå
424 for at lærernes vurderingskompetanse i fagene skal videreutvikles.

425 Norsk Lektorlag mener:

- 426 • Eksamensordninger og oppgaveutforming må sikre at det er eleven selv som får vist sin
- 427 faktiske kunnskap og kompetanse i faget.
- 428 • Det må utvikles mer presise nasjonale vurderingskriterier og -normer for både eksamens-
- 429 og standpunkt karakterer. Lokalgitt eksamen trenger også tydeligere nasjonale
- 430 retningslinjer.
- 431 • Både ungdomstrinnet og videregående skole bør avsluttes med muntlig eksamen med
- 432 ekstern sensor i minst ett fag.
- 433 • Kvaliteten på eksamen sikres ved ekstern sensor. Filming av muntlig eksamen uttrykker
- 434 grunnleggende mistillit til eksamensinstituttet og må ikke tillates. Dersom filming skal
- 435 tillates, må ikke bare eleven, men også læreren kunne reservere seg.
- 436 • Både standpunktvurdering og alle eksamensformer skal være en individuell vurdering av
- 437 elevens kunnskaper og ferdigheter i faget. Eksamensgjennomføringen må ikke gjøre det
- 438 vanskelig å vurdere elevens individuelle prestasjon.
- 439 • Mappedvurdering kan inngå i underveisvurderingen der faglærer finner det egnet, men kan
- 440 ikke erstatte eksamen som objektiv kompetansesikring i skolen.
- 441 • Eksamensordningene må ikke favorisere skolesterke elever, men ha oppgavetyper og
- 442 nivåer som gjør det mulig for elever på alle nivåer å kunne vise kunnskap og kompetanse.
- 443 • Todelt eksamen, uten og med hjelpemidler, kan bedre måle kompetanse på alle nivåer og
- 444 bør innføres i alle fag.

445 Tilpasset opplæring for alle

446 Alle elever skal ha reell rett til tilpasset opplæring – skoleeiers bruk av ufaglærte i
447 spesialundervisning må stanses. Samarbeid med andre profesjoner er avgjørende for å kunne gi
448 god utviklingsstøtte og tilpasset opplæring, og krever at skoleeieren i tilstrekkelig grad får andre
449 profesjoner inn i skolen, uten at det går på bekostning av behovet for nok kvalifiserte lærere.

450 Norsk Lektorlag mener:

- 451 • Unntaksmuligheten i lovverket der skoleeieren kan sette ufaglærte til å følge opp barn og
- 452 unge med behov for ekstra støtte, må fjernes.
- 453 • Det må innføres kompetansekrav for spesialpedagogisk oppfølging. For god
- 454 spesialundervisning må undervisningspersonalet både ha fagkompetanse og
- 455 spesialpedagogisk kompetanse.
- 456 • Faglig utredning av elever må anbefale tiltak for bedre spesialundervisning og tilpasset
- 457 opplæring som er gjennomførbare i lærernes undervisningshverdag.
- 458 • Skoleeierens mulighet til å unnlate å iverksette tiltak slik de er utredet. jfr. oppl. §5-3 må
- 459 gjennomgås.

- 460 • Elevenes rett til minstetimetall i fagene må ikke rokkes ved dersom et mer fleksibelt
461 pedagogisk støttesystem skal kunne endre elevenes timeplaner etter behov.
- 462 • Skoleledere må gi lærere og lektorer tilstrekkelig tid og handlingsrom til å tilpasse
463 opplæringen til alle elevgrupper.
- 464 • God tilpasset opplæring for alle elever krever differensierte progresjonsbeskrivelser i fag
465 som også gir støtte til lærerens arbeid for å tilpasse undervisningen for elever med ulikt
466 læringspotensial.
- 467 • For å kunne gi alle elever god tilpasset opplæring må lærere på alle trinn kunne bruke
468 organisatorisk differensiering der det er pedagogisk hensiktsmessig.
- 469 • Norsk Lektorlag støtter at PP-tjenestens arbeid i større grad dreies til direkte veiledning av
470 lærere. Kompetanseutvikling og veiledning av lærere tar tid og må tas med i skolens
471 tidsressursfordeling.
- 472 • Retten til tilpasset opplæring må være reell for alle elever, også de med høyt
473 læringspotensial. Innføring av kompetansekrav i alle fag vil være avgjørende for om skolen
474 vil være i stand til å tilrettelegge for disse elevene.
- 475 • Norsk Lektorlag støtter Jøsendal-utvalget: §1-3 i opplæringsloven må tydeliggjøre retten
476 også for elever med høyt læringspotensial, på samme måte som den er endret for elever
477 med svakt læringsutbytte. Dette må følges opp med nødvendige budsjettøkninger.
- 478 • Fagmiljøer trenger en kritisk masse for å være kvalitativt gode, og være i stand til å
479 videreutvikle egen fagkompetanse. En desentralisering av skolens støttetjeneste må møtes
480 med kompensatoriske tiltak, f.eks. ved å organisere faglige nettverk og sette av tid til faglig
481 oppdatering og diskusjoner i disse, for å styrke de faglige vurderingene og beholde det
482 profesjonelle skjønnet.
- 483 • Språket og terminologien som hjelpeapparatet rundt elevene benytter, må utvikles slik at
484 de ulike profesjonene forstår hverandre og reelt kan samhandle.

485 Læremidler på fagenes premisser

486 Læreren i det enkelte fag har et profesjonelt ansvar for å ivareta faglige, pedagogiske og didaktiske
487 vurderinger når læremidlene for egne elever skal velges. Gode valg av læremidler forutsetter at
488 lektorer og lærere har oppdatert profesjonsfaglig digital kompetanse.

489 En felles digital infrastruktur for vurdering av læremidler, basert på kvalitetskriterier, kan være et
490 verktøy for gode anskaffelser, og bygge profesjonalitet i faglærernes grundige, kritiske vurderinger
491 av ulike læremidler til undervisningen.

492 Norsk Lektorlag mener:

- 493 • Lærerne på den enkelte skolen skal ha reell påvirkning på valg og bruk av både digitale og
494 analoge læremidler.
- 495 • Myndighetene må utvikle kvalitetskriterier for læremidler i alle fag.
- 496 • Læremidler eller læringsressurser med åpen tilgang må tilfredsstille samme
497 kvalitetskriterier som kommersielle læremidler.
- 498 • Myndighetene og skoleeierne må ta ansvar for at det finnes et reelt tilbud av og gode
499 utviklingsmiljøer for norskspråklige digitale og analoge læremidler, fortrinnsvis gjennom
500 kvalitetskrav i et åpent marked.
- 501 • Utviklingen av åpne læringsressurser må ikke undergrave markedsvolumet som kreves for
502 at skoleeierne kan oppfylle sin lovpålagte plikt til å skaffe læremidler av god kvalitet.
- 503 • Hvis kommuner selv vil utvikle læremidler eller læringsressurser innenfor et fag eller
504 fagområde, er det avgjørende at kommunene setter av tilstrekkelige ressurser, avklarer
505 opphavsrett og sikrer at læremidlene møter anerkjente kvalitetskriterier.
- 506 • Lærerne må ikke pålegges å dele egne undervisningsopplegg uten at opphavsretten er
507 ivaretatt.

Stikkordregister

akademisk	4, 9	kunnskap	1, 4, 5, 7, 14	sensorgodtgjørelse	14
andre profesjoner	7, 10, 14	kvalitetskriterier for læremidler	15	skolebidragsindikatorer	12
arbeidsmetoder	5	langtidsplan	8	skoleeiere.....	8, 11
arbeidsmiljø	7, 11, 12	Lektor2-ordningen.....	5	skolekvalitet.....	6, 9, 12, 13
avviksrapportering	8	lektorprogrammene	9	skoleledelse	11
beredskapsrutiner	8	lokaler.....	11	skolemiljø.....	7
byråkrati.....	6	læremidler	15	skoletrinn	5
dannelsesoppdraget	4, 7	læreplan	6	sosial mobilitet.....	8
Deltidsansatte	11	lærerprofesjonen.....	12	sosial utjevning	10
demokrati.....	7	lærerspesialistutdanninger.....	9	sosiale og emosjonelle ferdigheter	13
differensierte		lærertetthet.....	11	standpunkt karakter	14
progresjonsbeskrivelser i fag	15	lærerutdanningene.....	9	standpunkt vurdering	13, 14
digital infrastruktur	15	læringsprosesser	5	stillesoner	12
digitale og analoge læremidler	15	læringsressurser	15	studieforberedende program	5, 8
eksamen	13, 14	mappevurdering	14	studiespesialiserende	8, 10
Elektronisk kommunikasjon	12	meritteringsordninger	10	ståkarakterer.....	5, 13
elevene4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15		minimumskrav til kompetanse.....	8	sykdom.....	12
elever med høyt læringspotensial..	15	minstetimetall	12, 14	særskilt norskopplæring	13
elevgrupper	6, 15	mobbing	7	taushetsplikt	7
etter- og videreutdanning.....	8	mobiltelefoner.....	12	teknisk utstyr	12
fagkunnskap	4	nasjonale prøver.....	12	tidsressursen.....	6
faglig oppdatering	8, 15	nettundervisning	12	tidstyver	6
faglig samarbeid	6	norskferdigheter.....	13	tilpasset opplæring	14, 15
faglig utviklingsarbeid	6	nyansettelse	11	todelt eksamen	14
faglige karriereveier	9	opphavsrett	15	trivsel i skolen	8
faglærer.....	7	pauser.....	12	ufaglærte	11, 14
fagspesialist.....	9	pedagogisk støttesystem.....	14	UH-sektoren.....	9, 10
fast stilling	11	permisjon.....	12	undervisning	6
ferdigheter	4	Planleggingsdag	11	undervisningsbegrepet	6
for- og etterarbeid	6	potensial	4	undervisningsforberedelse	12
forberedelsesår	5	PP-tjenesten	15	undervisningsmetoden	5
forskning	10	PPU	10	undervisningsopplegg	5, 6, 15
forskriftsfestede minstetimetall.....	6	praksis.....	5, 10	utdanning.....	4
grunnopplæringen	5, 8, 9, 12	Praksisveiledere.....	10	utlysning.....	11
grunnskolen	5, 8, 12	profesjonell plikt.....	7	utviklingsstøtte	14
gruppestørrelse	11	profesjonelt ansvar	9, 15	veiledning.....	11, 15
handlingsrom	5, 6, 12, 15	profesjonsfaglig digital kompetanse		videreutdanning.....	8, 9, 13
høyere utdanning.....	10	15	vitenskapelig tekning	10
håndverksmessige tradisjoner	4	profesjonsfaglig samarbeid	6, 14	vitenskapelig tenkemåte.....	7
IKT	5, 6	progresjon	5, 13	vold	8
Jøsendal-utvalget	15	rammebetingelser	10, 11	vurdering.....	6, 13, 14, 15
karakterer.....	13	rapporteringskrav.....	7	vurderingspraksis	13, 14
karriereveier.....	9	rektor	11	yrkesfaglig	5
kjerneoppgave	6	rettarbeid	12	yrkesskadeforsikring	8
kombinerte stillinger	9	rettferdig vurdering.....	14	Y-veien	5
kompetansekrav.....	8	risikovurderinger	8	åpenhet.....	7
kompetansemål	6, 13	rollemodell	5	årstimetallet.....	6
kompetanseutvikling.....	12	sensorer.....	13, 14		